

DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY
5.évfolyam
2018. november 15.

KÓDSZÁM:

Mátyás a königsbergi erdőben

Egykor régen, így beszélik a brodiak, Mátyás Olmütz felől nagy sereggel jött az országba, megfenyíteni Hradiste hűtelen polgárait. Javában ostromolta a várost, és a klastrom alatt már nagy rést vágott a falakon, mikor váratlanul megjöttek a csehek. Bekerítették az ostromlókat, és hajnalban megtámadták. A meglepett csapatok nem tudtak ellenállni, rövid harc után megfutamodtak, menekültek Brod felé. Futott maga Mátyás is, mégpedig kíséret nélkül, gyalog, hogy fel ne ismerjék, rongyos szűrt akasztott a nyakába. A brodi "Königsberg" alján levő erdőbe menekült, ott töltötte az éjszakát és a rákövetkező napot. Estefelé ráakadt egy favágó, mikor hazafelé igyekezett Brod külvárosában levő kunyhójába. A király hozzácsatlakozott, és rövid beszéd után éjjeli szállást kért. Simon Juda felé (október 28.) járt az idő, korai fagyok jelentkeztek, kint aludni már nem lehetett. A favágó eltévedt vándornak nézte és magával vitte, de nem nagyon szívesen, mert félt az asszonytól. Valóban, mikor beléptek, az asszony furcsa szemet vetett a hivatlan vendégre, és alig türtöztette magát, mikor ez egész otthonosan felült a tűzhelyre, és melegedni kezdett. A vacsora már készen volt, de az asszony nem hívta a kellemetlen idegent a közös tálhoz. A favágó restellte a dolgot, és hogy a vendég ne értse, csehül odaszólt az asszonynak:

- No még egy kis borsót, jusson a kopasznak is!

A király, mintha megértette volna, elmosolyodott, de nem mozdult, a gazda minden nógatására nem ült az asztalhoz, nem evett, csak szomorúan nézett a hamvadó tűzbe. Most már maga az asszony is megsajnálta a különös embert, nem küldte a padlásra aludni, hanem a szobában vetett neki ágyat, maga az urával a konyhában maradt. Mikor a tűzhely lángja elaludt, az asszony észrevette, hogy a szoba még világos. Belesett az ajtóhasadékon, mit csinál a vándor. Az ott ült az asztalnál viaszgyertya mellett, és valami "breviár"-ból imádkozott, vagy talán csak olvasott. Jobban nézi, hát látja, hogy a rongyos szűrt már levette, fényes ruhája, drága öve, nyakán aranyláncon drágaköves kereszt. Mintha egész más ember volna, alig ismert rá a kopott vándorra.

- Szent Isten! Ez valami nagyúr lehet - súgta oda az urának.

Belesett az is, és aggódva csóválta a fejét:

- Biz ez valami mágnás lesz, és te még azt a kis borsót is sajnáltad tőle! - korholta most az asszonyt.

Aggódva, sokáig virrasztottak, mi lesz majd reggel, hogyan békítsék ki a nagyurat. A gyertya még mindig égett. Az asszony újból belesett. A vendég karjára hajtott fejével szunnyadt az asztalnál, előtte a tövig égett gyertya hamvadozott.

Alig hajnalodott, az öregek már felriadtak. A favágó azon tűnődött, mivel fogadja a későn ébredő urat, miképp kérje bocsánatát, és a vendég már előtte termelt. Barátságosan jó reggelt kívánt, parolázott, és beszélgetni kezdett.

- Tudod-e, öregem - így szólt egyszerre -, hogy a házad ez éjjel királyi szállás volt? Mátyás vagyok, urad és királyod. Jól találtam magam, még egy kissé nálatok maradok. De most siess a főbíróhoz, mondd meg neki, és parancsolom, jöjjön azonnal ide!

A favágó alig tudott szóhoz jutni. Ilyen kitüntetés, az ő vendége a király! Eszébe jutott megint az asszony tegnapi eljárása. A király, mintha megérezte volna, mosolyogva fordult az asszonyhoz, és kedélyesen beszélgetni kezdett vele. Tehát nem haragszik, gondolta a gazda, az asszony majd kivágja magát. Már loholt a főbíróhoz, a gögös, gazdag cserzővargához, átadni a király parancsát. Ott találta a főbíró műhelyében, a cserzőkádánál, javában emelgette kifelé a bőröket. Ismerte a szegény favágót, alig fogadta üdvözlését, az üzenetre meg éppen felkacagott.

Hogy a király a favágóhoz szálljon, mikor itt van a gazdag polgárok sora.

- Felültettek, öreg! Mondd meg a királyodnak, most nem érek rá, munkában vagyok, de szívesen látom, ha idejön! Eredj!

A favágó bódultan támo­lygott hazafelé, még nagyobb zavarban volt, mint reggel a találkozás előtt. Miképpen adja át a durva üzenetet, mi lesz, ha megharagszik a király? Ott őgyelgett a kunyhó előtt, és nem mert belépni. De a király észrevette és behívta. A válasz hallatára éktelen haragra lobbant, de csakhamar erőt vett magán. Újból elküldte az öreget, és csak annyit üzent: jöjjön a főbíró azonnal, mert baj lesz!

Mire a favágó odaért a főbíró házához, már huszárok száguldoztak az utcákon, keresték a királyt. Most már észbe kapott a főbíró is, hátha igaza volt a favágónak. És amikor újból látta jönni, úgy megijedt, hogy azon mocskosan, amint volt a műhelyben, feltűrt ingujjal akart rohanni a királyhoz. Szerencsére az asszonya kerek köpenyt vetett rá. Így lépett a király elé; ott a favágó udvarán, fényes magyar urak között. Hebegett, akadozott, bocsánatot akart kérni jóhiszeműen elkövetett mulasztásáért, de a király leintette. Elrendelte neki, intézkedjék az érkező csapatok élelmezéséről, elszállásolásáról, és megint az urakhoz fordult, a gőgös főbíró szóra sem érdemesítette tovább. Ezalatt híre futott a városban a király látogatásának, a polgárság és a tanács urai igyekeztek ünneplőben a kis kunyhó felé. A főbíró is hamarosan eleget tett a parancs­nak, és most már kiöltözve járult a király elé hódolni.

A szenátorokat kegyesen is fogadta a király, de a főbíró­­t most sem vette észre, sőt mikor együtt voltak valamennyien, parancsul kiadta, hogy azonnal új főbíró­­t válasszanak, jövőre pedig, büntetésül az engedetlenségért és a királyi tekintélyt sértő mocskos ruháért, a városban cserzővargát soha többé főbírói székbe emelni nem szabad. Erre a tanácsurak maguk és utódaik nevében megesküdték, és a király pecsét­es levelet adott e tilalomról.

Ezután vendéglátó gazdájához fordult és kérdezte, mi jutalmat kér szolgálataért, bármit kíván, a király teljesíti. Az öregek összenéztek, mit kérjenek? Gyermekeik nincsenek, holtig már csak elkínlódhatnak.

- Ezt a kis földet, felséges uram, itt a ház körül - vágta ki az asszony végül.

- Meglesz - mondja a király -, hát más nem kell?

- De, ha már földünk lesz - toldja tovább a favágó -, ezért ne fizessünk adót!

- Jól van, öreg, az is teljesül, most nesze, ráadásul egy marék arany, jó lesz az új gazdaságba!

A kis birtokról aztán szabadalmas írást adott a király, és elbúcsúzott a boldog öregektől...

(Mesék és mondák Mátyás királyról, mek.oszk.hu)

Szövegértési feladatok (40 pont)

1. Milyen fajtájú ez a szöveg? Húzd alá!

levél, elbeszélő költemény, regényrészlet, monda, ismeretterjesztő szöveg

1	
---	--

2. Magyarázd meg a következő kifejezéseket!

a) **restellte** a dolgot:

.....

b) **mágnás**:

.....

c) **jól találtam** magam:

.....

d) **kedélyesen** beszélgetni kezdett:

.....

e) az asszony majd **kivágja** magát:

.....

5	
---	--

**3. Igazak vagy hamisak az alábbi állítások? Jelöld! Igaz = I Hamis = H
A hamis állításokat tedd igazzá a szövegben olvasottak alapján!**

a) A csehek rövid harc után megfutamodtak.

.....

b) A favágó félve vitte magával a hívatlan vendéget.

.....

c) A téli fagyos időjárás miatt már nem lehetett kint aludni.

.....

d) A főbíró szívélyesen fogadta a favágót.

.....

e) A király tudomást sem vett a főbíró bocsánatkéréséről.

.....

f) Az öregek kérése az volt, hogy gyermekeik adómentességet élvezzenek.

.....

10	
-----------	--

4. Húzd alá a szövegben azt a részt, melyből kiderül, hogy a favágó tud csehül!

1	
----------	--

5. Fejezd be a megkezdett állításokat az olvasottak alapján!

a) A favágó nem szívesen vitte magával az eltévedt vándornak hitt királyt, mert.....

.....

b) A király nem ült az asztalhoz, mert.....

.....

c) Mikor a favágó hazafelé ment a főbírótól, zavarban volt, mert.....

.....

d) A főbíró mocskos ruhában lépett a király elé, mert.....

.....

e) A favágó és felesége aggódva virrasztottak, mert.....

.....

5	
----------	--

6. Adj más címet az általad olvasott szövegnek!

.....

1	
---	--

7. Te mit kértél volna a királytól? Írj legalább 3-3 beszédváltásból álló párbeszédet!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6	
---	--

8. Rakd helyes sorrendbe a történet eseményeit! (számozással)

	A szenátorokat kegyesen fogadja a király.
	Mátyás felfedi (valódi) királyi énjét.
	A favágó felesége a szobában vet ágyat Mátyásnak.
	Mátyás kíséret nélkül menekül.
	A király pecsétes levelet ad a tilalomról.
	Az asszony nem hívja a közös tálhoz az „idegent”.
	Mátyás az asztalnál imádkozik.

7	
---	--

9. Írj két érvet amellett, hogy miért járt el Mátyás igazságosan!

1.érv:.....
.....
2.érv:.....
.....

2	
---	--

10. Fogalmazd meg két összefüggő mondatban, mi az olvasott szöveg tanulsága számodra!

.....
.....
.....
.....

2	
---	--

40	
----	--

Helyesírási feladatok (40 pont)

1. Összekeveredtek a betűk. Találd ki a szavakat!

- a) NEDIGE :
- b) ÁGÓFAV :
- c) RANYA :
- d) LENKELLMETE :
- e) ORACSVÁ :
- f) ÁKRILY :

6	
---	--

2. Az 1. feladat szavai közül válassz ki kettőt, és fogalmazd meg velük egy-egy mondatot az olvasott szöveghez kötődően!

.....

.....

.....

.....

2	
---	--

3. Húzd alá az igéket!

szívesen, mozdult, lesz, tőle, odaszólt, reggel, kegyesen, futott, adott, mulasztás, elrendelte

6	
---	--

4. Az aláhúzott igék közül, melyik a kakukktojás? Fogalmazd meg egy mondatban, hogy miért!

kakukktojás:

magyarázat:

2	
---	--

5. Rakd betűrendbe az alábbi szavakat!

favágó, kunyhó, klostrom, főbíró, külváros, király, falak, köpeny, kitüntetés, kereszt

.....

.....

.....

10	
----	--

6. Milyen magánhangzóval kell írni az alábbi szavakat? Ha a rövid magánhangzót választod, akkor a pontozott vonalra írd 1-et, ha a hosszút, akkor 2-et!

ü-ű h...tlen, t...rtóztette, t...nődött, kör...l

i-í k...sélet, d...csélet, k...vánt, sz...vesen

8	
---	--

7. Karikázd be a kakukktojást az alábbi szavak közül!

tanácsurak, favágó, főbíró, műhely, szenátorok

Választásod indokold meg egy mondatban!

.....
.....

2	
---	--

8. Alakítsd át az igekötős igéket úgy, hogy felszólítást fejezzenek ki! A ragozáson, a számon és személyen ne változtass!

Kijelentő mód	Felszólító mód
befogad	
elsietünk	
kimondod	
beteljesül	

4	
---	--

40	
----	--

Összpontszám:

80	
----	--

Készítette: Rónai Adrienn